

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב"ה

תיק 1101440/2

בבית הדין הרבני האזורי חיפה

לפני כבוד הדיינים:

הרב אברהם מאיר שלוש – ראב"ד, הרב שמואל אברהם חזן, הרב רפאל זאב גלב

התובע: פלוני

נגד

הנתבעת: פלונית

הנדון: גירושין

החלטה

הצדדים נישאו כדת משה וישראל בשנת 1973 ולהם ארבעה ילדים כולם בוגרים. נישואים ראשונים של שני הצדדים.

התקיימו בפנינו שלושה דיונים ביום כ"ז ניסן תשע"ז (23.4.2017), ביום כ"ז סיון תשע"ז (21.6.2017) וביום ה' תמוז תשע"ז (29.6.2017).

הבעל תובע גירושין מאידך האישה מסרבת לקבל גט שכן לדבריה רצונה הוא שלום בית.

תיאור העובדות

ראשית נציג את עיקרי טענות ומענות הצדדים כפי שמופיעים בפרוטוקולים וכפי מה ששמענו מפיהם במהלך כל הדיונים.

נקדים ונאמר שהצדדים חיים בנפרד כבר כמה שנים, לדברי הבעל כשמונה שנים, בין השאר בגלל העובדה שהבעל שוהה הרבה שנים בחו"ל וגם כשהוא כאן בארץ הוא היה גר ביחידה נפרדת בדירה המשותפת של הצדדים. כיום עזב הבעל את הדירה המשותפת והוא גר בבית בתו.

עיקר טענות הבעל

הבעל טוען שהאישה בגדה בו עם ערבי ועם יהודי נשוי. מודה שגם הוא בגד באשתו. עוד טען שהיא מקללת אותו בקביעות, אף ליד הילדים. לדוגמא אמרה לו שתיתן לו כל חודש 500 ש"ח לקניית תרופות ושיהיה לו סרטן ושלא יקום בבוקר. כמו כן הדגיש הבעל שאין להם שום ויכוח על הכסף, הוא משאיר לה הכל, את הבית הוא רשם לטובת בנו, אך נותן לאישה זכות מגורים בבית עד שארית חייה.

האישה מכחישה את חשדותיו עליה ואף הביעה זעזוע על הדברים באומרה: "הכל שקר! שום דבר לא נכון!", "אני נשבעת בכל הרבנים", "הוא רמס אותי העליב וקילל אותי", "שקרן ונאלח" "הלוואי שאני ימות כי הוא כזה שקרן", "כולו רפש", "שקרן פתולוגי". ומאידך מחזקת את דבריו שהוא בגד בה ואף מחזיקה בידיה תמונות שהוא מתרועע עם נשים בחו"ל. גם הוסיפה

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

שהיה לו קשר עם הרבה גויות וגם בארץ היה לו קשר עם הרבה יהודיות. ועל אף כל הנשמע ומנה בכל זאת היא דורשת שלום בית ואף מתבצרת בעמדתה ובדעתה שאינה מוכנה בשום אופן להתגרש, ולתמיהת בית הדין איך אפשר לבקש שלום בית אחרי כל הדברים החמורים שהיא טוענת כלפי בעלה, השיבה: "עזה כמוות אהבה".

בית הדין חזר ושאל את האישה האם עם בעל כזה היא חפצה בשלום בית? וענתה וחזרה וענתה שהיא לא רוצה להתגרש "אם הוא רוצה אני לא אתן לו גט", "אני לא מתגרשת בשום אופן", "אני רוצה לחיות בלי גירושין כמו הרבה אנשים שחיים כך", "אני לא צריכה שהוא יאהב אותי", "המצב הזה יכול להימשך עוד שנים כל אחד בפנינתו", "יכול להיות כל החיים", "זה יכול להיות כך הרבה שנים", "עד יום מותי לא אתגרש רק המוות יפריד בינינו".

בחירת העובדות כפי הרושם שמתקבל בבית הדין

אין חולק שרצון האישה לשלום אינו עומד כלל במבחן האמת ומשולל כל יסוד כאשר נראה בעליל ששני הצדדים מואסים זה בזה ושניהם יודעים ומבינים שאין מנוס כי אם להיפרד זה מזה והתקווה לשלום אינה קיימת. ואם בכל זאת האישה מתבצרת בעמדתה שלא לקבל הגט הסיבה היחידה לדבר להבנת בית הדין היא שרק בגלל שנאתה העמוקה לבעל, רצונה לנקום בו, ולא לאפשר לו להגשים את משאלת ליבו להיפרד ממנה בגט. רק יצר הנקמנות מדבר מתוך גרונה ובמקום "עזה כמוות אהבה" נראה שצריך לגרום בדבריה "עזה כמוות הנקמה".

להלן ציטוט מתוך פד"ר חלק ז' (עמוד 111) ויובא עוד בהמשך:

כי במקרה דנן לא נשאר לאישה שום יחס חיובי כלפי בעלה ולא קיים עוד אצלה כל קשר נפשי אליו, ואינה מעוניינת בבעלה בתור שכזה כלל. ואם כך, הרי ההסבר היחידי שיש לתת לסירובה של האישה להגיע לידי הסדר סופי של פירוד, הוא לכאורה רק נקמנות גרידא, בחינת תמות נפשי עם פלישתים, ותו לא. אם כי ייתכן שזה נובע מהצטברות של מרירות שהיא נוקטת בלבה כלפי בעלה, אך מסיבה זו או מסיבה אחרת, דבר זה לא משנה עצם העובדה שהיא בבחינת לא בעינא ליה משום שהוא שנאוי עליה, ובכל זאת, אינה רוצה להיפרד ממנו, אחזתיו ולא ארפנו, וניחא לה שהמצב הבלתי נורמלי יימשך לעולמים, וירעו שניהם עד שיסתאבו.

ומשכך הם פני הדברים נמצא שיש לפנינו מצב עובדתי שבו הצדדים מואסים זה בזה והשמים בינו לבינה, וזה כמה שנים שחיי הנישואין עלו על שירטון והתרוקנו מכל תוכן, והמשמעות היחידה לחיי הנישואין הוא קשר הנישואין ההלכתי-פורמלי הנובע מהעובדה שהצדדים נישאו זה לזה כדת משה וישראל, הא ותו לא. אין שום תקווה ולו הקלושה ביותר להשיב את השלום על כנו וכל מחשבה בכיוון זה משוללת כל אחיזה המציאות.

בקיצור נמרץ! לפנינו, בקשת הבעל למתן גט, וסירוב האישה לקבלת הגט, ותו לא!

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

דיון והכרעה

אופנים שבהם לא נאמר חרם רבינו גרשום שלא לגרש אישה בעל כורחה.

הנה הדיון לפנינו הוא האם ניתן לחייב את האישה בקבלת גט. אקדים ואומר שמעיקר דין תורה רשאי הבעל לגרש אשתו אף בעל כורחה, אך מחמת איסור חרם דרבינו גרשום אין הבעל יכול לעשות כן. אמנם במקרה דנן יש לפנינו כמה טעמים לומר שבאופן זה לא אסר רבינו גרשום לגרש בעל כורחה.

א. האישה כאן אינה רוצה לא בגט ולא בשלום בית אלא ממניעים נקמניים. רצונה להשאיר את המצב על מתכונתו לאורך ימים ושנים, מצב בו הם יישארו רשומים כנשואים אך לא יזכו לחיות כבעל ואישה, כך שנמנעת מהבעל האפשרות לחיות עם אשתו וגם האפשרות לשאת אישה אחרת. ונראה שרק באופן שהאישה מתנגדת לגט מחמת שרוצה בשלום בית, גזר רבינו גרשום שאסור לבעל לגרשה בעל כורחה, אבל באופן שאינה רוצה בו, ורק רוצה שלא יוכל לבנות את חייו עם אישה אחרת, באופן זה לא גזר רבינו גרשום שלא לגרשה בעל כורחה. ומצאתי בפד"ר חלק ז' (עמוד 111) בפני כבוד הדיינים י. נסים י.ש. אלישיב, ב. ז'ולטי שדנו בנדרון כעין זה שלאחר בחינת טענות הצדדים בית הדין קבע נחרצות שתביעת האישה לשלום בית אינה כנה ונמצא שסירובה לקבל גט אינו אלא מחמת יצר הנקמנות. והעלו שם שיש לדון האם גם בזה תיקן רגמ"ה לא לגרש בעל כורחה, וכתבו:

יש לדון כי תקנת רגמ"ה לא לגרש אישה בעל כורחה לא תוקנה אלא למקרים שהתנגדות האישה להיפרד מבעלה נובעת מזה שהיא מצפה לשובו ורצונה בחיים משפחתיים תקינים, אבל לא במקרה והבעל שנוא עליה ואין לה כל קשר נפשי אליו וכל כוונתה בסירובה לקבל גט היא כדי להציק לו ולנקום בו.

אמנם שם כתבו שיש לסמוך על סברא זו רק במקרים שזה מילתא דלא שכיחא כדי שלא יבואו לפרוץ בתקנה ולהתיר בעוד מקרים אחרים. שם המקרה היה שהם חיים בפרוד כבר עשר שנים. ונראה שגם המקרה שלפנינו שאין רצון האישה לשלום כלל ועוד שהם חיים בנפרד כבר שמונה שנים יש לומר שעל זה לא תיקן רגמ"ה.

ב. במקרה שלפנינו שהבעל בא בטענה שהיא מאוסה עלי באמתלא מבוררת דעת הרבה פוסקים שחרם רגמ"ה לא נאמר בזה.

ראה באוצר הפוסקים (סימן א' אות ע"ג סקט"ז) שהביאו שבמקום שהאישה מאוסה על בעלה יש אמתלא מבוררת על כך יש לומר שבזה לא גזר רגמ"ה שלא לגרש בעל כורחה. והשוו זאת למקרה הפוך באישה האומרת על בעלה מאיס עלי ששיטת הרמב"ם שכופין את הבעל לגרש וכתבו שהגם דלא קיי"ל כהרמב"ם בזה היינו לגבי הבעל שיש כאן חשש של גט מעושה אך באישה כדאי הוא הרמב"ם לסמוך עליו. ועוד הביאו שם שעל כל פנים יש ספק שיתכן שכל החרם איסורו הוא רק מדרבנן ואף אם תמצי לומר שהוא מהתורה מכל מקום ספק אם בזמן הזה חל החרם או שאינו אלא מנהג. עיין שם שהביאו שכן הוא בספר באר משה קונטרס בנין ירושלים (סימן י" וסימן ט"ז) ושם בקונטרס השיב משה (סימן ט"ז) ובפרדס רימונים בשם בני אהובה (פי"ד מאישות הלכה ט"ו) מהרש"ם (ח"ג סימן צ"ג) חבצלת השרון (סימן ו') דבר אליהו (להגרא קלאצקין סימן ע"ג) ובספר חיים ושלום (אה"ע סימן א') הביא שכן הוא בתומת ישרים (סימן קל"ט) והפ"מ (ח"ג סימן י"ט) ושמן המשחה (סימן קנ"א) ופאת הנגב (סימן טו"ב). וכן הוא ביד שלמה (דף מ"ד) הביא תשובת דברי מלכיאל שהביא דעת גליא מסכת עיין שם. ועיין עוד בזה

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

בפד"ר חלק ט' (עמוד 149 ועמוד 152) וכן שם (עמוד 200). ובחלק י' (עמ' 168) ובחלק י"ב (עמוד 258).

ג. במקרה שלפנינו שהזוג הם מבני עדות המזרח וכידוע שהספרדים לא קיבלו עליהם חרם דרבינו גרשום ולא עת האס'ף ראה כל זה בשו"ת יביע אומר חלק ה' (סימן א') חלק ז' (סימן ב') (סימן ה') חלק ח' (סימן ב') חלק י' (סימן א') ובעוד כמה מקומות. וראה עוד בשו"ת יחווה דעת (לאמור"ר הגר"י זצ"ל חלק ג' סימן ט"ו וסימן כ"ד).

הבאתי כל זה לנדון שלפנינו שהגם שלמעשה לא נוהגים בבתי הדין לפסוק קבלת גט נגד רצונה של האישה אך ודאי שיש כר נרחב לבית הדין להורות לאישה בנסיבות העניין שחובה עליה לקבל גט מיד בעלה.

עיין בשו"ת ראשון לציון (ח"א אה"ע סימן א') למרן הרב הראשי ונשיא ביה"ד הגדול הגר"י יוסף שליט"א:

על פי דין יכול הבעל אף לגרשה נגד רצונה. ואמנם בזמננו לפי חוק לא ניתן לגרש אישה בעל כורחה, ואולם אם בית הדין רואה לנכון לפסוק שיגרשו בעל כורחה, יכולים לפסוק כן, שהחוק שאוסר לגרש בעל כורחה הוא דווקא כשהדבר נעשה בלי רשות בית הדין, אבל עם רשות בית הדין אפשר. ואמנם הכול יודעים שבפועל בתי הדין לא עושים דבר זה לגרש אישה בעל כורחה באמצעות מאסר, כי יש אפשרויות אחרות לאלץ את האישה להסכים לקבל את הגט. אלו יסודות הלכה זו [...] בדרך כלל בית הדין מעדיף מתן היתר נישואין על פני כפיית גט על האישה, אלא שלפי החוק האזרחי, בעל שמבקש לכפות על האישה לקבל את הגט באמצעות צווי הגבלה, אינו יכול לבקש היתר נישואין בתוך שלוש שנים.

כשאינ תקווה לשלום בית

זאת ועוד יש להוסיף במצב כזה שבו הצדדים פרודים זה כמה וכמה שנים והתקווה לשלום בית אינה קיימת והשנאה ביניהם עולה ובוקעת עד השמים, במקרים כאלו מוטלת חובה עליהם להיפרד בגט כריתות ובית הדין אף מצווה לעשות כל השתדלויות בכדי לאלצם להיפרד.

ראה שם פד"ר הנ"ל שכתבו וזה לשונם:

אף שחייבים לעשות שלום בין איש לאשתו ולמנוע גירושיהם, אבל כשיתברר שאין להם שום תקנה וכל מגמתם אינה אלא להציק זה לזו, סבורים הפוסקים שמצווה בית הדין לעשות כל המאמצים להפריד ביניהם ולעודד גירושיהם.

והביאו שם שיטת רבינו חיים פאלג'י בספרו חיים ושלום (ח"ב סימן קי"ב) שכתב:

בדרך כלל אני אומר, כל שנראה לבית דין שזמן רב נפרדים ואין להם תקנה, אדרבה צריך השתדלות הרבה להפרידם זה מזה ולתת גט, כדי שלא יהיו חוטאים חטאים רבים [...] וידעו נאמנה כי כל הבא לעכב מלתת גט בענין זה כדי להנקם זה מזה מחמת קנאה שנאה ותחרות, פעמים שהאיש רוצה לגרש והאישה אינה רוצה, וכדי להנקם מהאיש מעכבים הדבר שלא לשם שמים עתידין ליתן את הדין, וכמו כן להיפך כשהאישה רוצה [...] וכדי להנקם מהאישה מעכבים מלתת גט שלא לשם שמים, גם בזה לא בחר ד' ויש עונש מהשמים [...] והנני נותן קצבה וזמן לדבר הזה, דאם יארע איזה

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

מחלוקת בין איש לאשתו, וכבר נלאו לתווך השלום ואין להם תקנה ימתינו עד שמונה עשר חודשים, ואם בינם לשמים נראה לבית הדין שלא יש תקוה לשום שלום ביניהם יפרידו הזוג ולכופם לתת גט עד שיאמרו רוצה אני כדבר האמור.

ועיין עוד בשו"ת יביע אומר חלק ג' (סימן י"ח אות י"ג) שעמד על דברי הגר"פ הנ"ל שכתב "ולכופם לתת גט". וכתב על זה: "ואפשר דלאו כפייה בשוטיין קאמר, אלא בדברים למקרייה עברינא וכדומה. וכדעת רבינו יונה", עיין שם. ועיין עוד בפד"ר חלק ט' (עמ' 150) וחלק י"ב (עמ' 203).

גם ידועה בזה שיטת רבינו ירוחם, שבתי דין נוהגים לצרף שיטתו כסניף לחיוב גט, במקום ששני הצדדים אינן מעוניינים זה בזו ומסרבים לביצוע הגט בפועל, וכבר חלף זמן של י"ב חודש מאז שהם פרודים. וזה לשון רבינו ירוחם (מישרים נתיב כ"ג ח"ח דף ס"א טור א'):

וכתב מורי רבי אשמעאל כי נראה לו שאישה שאמרה לא בעינא ליה יתן לי גט וכתובה והוא אומר אנא נמי לא בעינא לך אבל איני רוצה ליתן גט מסתברא דאין דנין אותה במורדת להפסידה כלום מעיקר כתובה ונדוניא אלא מיהו משהינן לה תריסר ירחי אגיטא דילמא הדרי בהו לאחר שנה כופין אותו לגרש והפסידה תוספת וכל מאי דיהיב לה מדיליה דאדעתא למשקל ולמיפק לא יהיב לה.

וכבר דיברו בזאת שחיוב בגט כששניהם מורדים זה על זה, אין זה משנה מי מהצדדים אשם במצב או בסיבת מי נגרם הדבר מאחר וטענת עיגון היא עילה מספקת לחיוב בגט, ואף אם הצד המעגן אינו אשם בהפרת שלום הבית, היות ואין זכות למי מהצדדים לעגן את משנהו במקום ששניהם מורדים, ראה קובץ כנס הדיינים (תשס"ח - עמוד 114).

וראה עוד מש"כ בשו"ת אגרות משה (יור"ד ח"ד סימן ט"ו):

ובדבר איש ואישה שזה הרבה שנים שליכא שלום בית, וכבר שנה וחצי דרים במקומות מופרדים, וכבר ישבו בית דין חשוב ולא עלה בידם לעשות שלום ביניהם. וראינו גילוי דעת חתום מהבית דין שלא הועיל כל השתדלותם לעשות שלום. וכנראה מזה שהבית דין סובר שאי אפשר לעשות שלום ביניהם. אז מדין התורה באופן כזה מוכרחים להתגרש ואין רשות לשום צד לעגן, לא הבעל את אשתו ולא האישה את הבעל, בשום עיכוב מצד תביעת ממון. אלא צריכים לילך לפני בית דין לסדר התביעות בענייני ממון ולסדר נתינת וקבלת הגט. ואם האישה תסרב לבוא לבית הדין, יהיה הרשות להבית דין ליתן להבעל היתר של מאה רבנים בהשלשת גט והשלשת סך ממון הגון שיראו הבית דין בדעתן כדין התורה.

סוף דבר הקול' נשמע

לאחר בחינת העובדות כפי שנשמעו מפי הצדדים במהלך כל הדיונים נראה בעליל שפרק נישואי הצדדים הגיע לקיצו ולא ניתן להשיב את הגלגל אחור, וזה זמן רב שהמאיסות בין הצדדים בוקעת ועולה, והשמים בינו לבינה, וטענת האישה כי פניה לשלום אינה עומדת במבחן המציאות ועל הכול שהצדדים חיים בנפרד זה כמה שנים ואף הגדילה האישה לומר שאין לה כל בעיה שמצב זה שבו הם חיים פרודים ימשך כך עד לאריכות ימים ושנים ולאור דברי הפוסקים שהבאנו אין מנוס אלא להורות לאישה כי חובה עליה לציית להוראת בית הדין ולקבל לאלתר גט פיטורין מיד בעלה.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

פסיקתה

למסקנת הדברים בית הדין פוסק:

א. דוחים את תביעת האישה לשלום בית [ולדעת בית הדין אין ולא נראה שיש סיכוי לשלום בית].

ב. חובה על האישה לציית להוראת בית הדין ולקבל גט מבעלה.

ג. על המזכירות לפתוח תיק לסידור גט ולזמן את הצדדים.

ד. אם האישה תמשיך לתת כתף סוררת ותקשה עורפה מלציית להוראת בית הדין, יהיה רשאי הבעל להגיש בקשתו להיתר נישואין לשאת אישה על אשתו, ובית הדין ידון לאשר את בקשתו.

ההחלטה ניתנת לפרסום לאחר השמטת פרטי הזיהוי של הצדדים.

ניתן ביום י"ח בתמוז התשע"ז (12/07/2017).

הרב רפאל זאב גלב

הרב שמואל אברהם חזן

הרב אברהם מאיר שלוש – ראב"ד